

ჩოხატაურის ტყეების მდგომარეობის ზოგადი შეფასება

ჩოხატაურის ტყეების მდგომარეობის შესაფასებლად გამოყენებული იქნა ტყის მდგრადი მართვის კრიტერიუმები და ინდიკატორები. ტყის მდგრადი მართვის კრიტერიუმების და ინდიკატორების შემუშავება ევროპულ დონეზე 1993 წლიდან დაიწყო, როდესაც ჰელსინკის კონფერენციაზე შემუშავდა პირველი პან ევროპული დოკუმენტი, რომელიც თანდათანობით იხვეწებოდა და 2002 წელს ვენაში ექსპერტთა შეხვედრაზე მიღებული იქნა საბოლოო ვერსია (MCPFE 2002a), სადაც გათვალისწინებული იყო ყველა მონაწილე ქვეყნის სპეციფიკა. საქართველო მონაწილეობდა ამ პროცესში, რაც დადასტურებულია სახელმწიფო სატყეო დეპარტამენტის ოფიციალური წარმომადგენლის ხელმოწერით ვენის რეზოლუციაზე 2003 წელს.

ამჟამად დასრულების სტადიაშია, ტყის მდგრადი მართვის ეროვნული კრიტერიუმების და ინდიკატორების შემუშავების პროცესი, რომელიც ძირითადად ესადაგება პან ევროპულ პროცესში მიღებულ დოკუმენტს.

ჩოხატაურის ტყეების მდგომარეობის შეფასება ტყის მდგრადი მართვის კრიტერიუმების და ინდიკატორების მიმართ წარმოადგენს მათი პრაქტიკაში გამოყენების პირველ მცდელობას. ვინაიდან ეროვნული დოკუმენტი ჯერ არ არის დასრულებული, შეფასება მოხდა MCPFE 2002 წ. შესაბამისად შემდეგი ექვსი კრიტერიუმის და შესაბამისი ინდიკატორების მიხედვით:

ცხრილი. 1 ტყის მდგრადი მართვის კრიტერიუმები და ინდიკატორები (MCPFE, 2002a)

კრიტერიუმი	ინდიკატორი
C1- ტყის რესურსების მოვლა და შესაბამისი ხელშეწყობა და მათი წვლილი ნახშირბადის გლობალურ ციკლში	1.1 ტყე და სხვა ტყის მიწები 1.2 ზეზემდგომი მოცულობა 1.3 ხნოვანებითი სტრუქტურა/ან დიამეტრების გავრცელება 1.4 ნახშირბადის მარაგი
C2- ტყეების სიჯანსაღე და სიცოცხლისუნარიანობა	2.1 ატმოსფერული დამაბინძურებლების შთანთქმა 2.2 ნიდაგის მდგომარეობა 2.3 დეფოლიაცია

	2.4 ტყეზე ზიანი
C3 - ტყეების პროდუქტიული ფუნქციების ხელშეწყობა და გაუმჯობესება	3.1 შემატება და ჭრა 3.2 მრგვალი ხე-ტყე 3.3 არამერქნითი პროდუქტები 3.4 სხვა სერვისები 3.5 ტყეები მართვის გეგმის ქვეშ
C4 - ბიომრავალფეროვნების დაცვა, კონსერვაცია და ხელშეწყობა	4.1 სახეობრივი შემაღენლობა 4.2 ბუნებრივი განახლება 4.3 ინტროდუცირებული სახეობები 4.4 ხმელი ხეები 4.5 გენეტიკური რესურსები 4.6 ლანდშაფტების მრავალფეროვნება 4.7 საფრთხის ქვეშ მყოფი ტყის სახეობები 4.8 დაცული ტყეები
C5 - ტყის დაცვითი ფუნქციების მოვლა და ხელშეწყობა	5.1 დაცვითი ტყეები - ნიადაგდაცვითი, წყალდაცვითი და სხვ. 5.2 დაცვითი ტყეები - ინფრასტრუქტურული ობიექტების და სხვა მართული ბუნებრივი რესურსები
C6 - სხვა სოციალურ-ეკონომიკური ფუნქციების ხელშეწყობა	6.1 სატყეო გაერთიანებები 6.2 წვლილი მშპ-ში 6.3 წმინდა შემოსავალი 6.4 მომსახურებაში გაწეული დანახარჯები 6.5 დასაქმება სატყეო სექტორში 6.6 დასაქმებულთა შრომის უსაფრთხოება და ჯანდაცვა 6.7 მერქნის მოხმარება

	6.8 მერქნით ვაჭრობა 6.9 მერქნის ენერგეტიკული მოხმარება 6.10 რეკრეაციული მიზნებისათვის ხელმისაწვდომობა 6.11 კულტურული და სულიერი ფასეულობები
A - ტყის მართვის ზოგადი პოლიტიკა, ინსტიტუციები და ინსტრუმენტები	A1 ეროვნული სატყეო პროგრამები და მსგავსი დოკუმენტები A2 ინსტიტუციონალური მოწყობა A3 სამართლებრივი ჩარჩო და საერთაშორისო ვალდებულებები A4 ფინანსური ინსტრუმენტები და ეკონომიკური პოლიტიკა A5 საინფორმაციო საშუალებები
B - სამოქმედო ტერიტორიაზე პოლიტიკა, ინსტიტუციები და ინსტრუმენტები	B1 მიწათსარგებლობა, ტყე და ტყის მიწები B2 ნახშირბადის ბალანსი B3 სიჯანსაღე და სიცოცხლისუნარიანობა B4 მერქნის პროდუქტიულობა და სარგებლობა B5 არამერქნითი რესურსების პროდუქტიულობა და სარგებლობა, მ.შ. რეკრეაციული B6 ბიომრავალფეროვნება B7 დაცვითი ტყეები B8 ეკონომიკური მიზანშეწონილობა B9 დასაქმება, მ.შ. უსაფრთხოება და ჯანდაცვა B10 საზოგადოების ცნობიერება და მონაწილეობა B11 კვლევა და განათლება B12 კულტურული და სულიერი ფასეულობები

შეფასება დაეფუძნა 2017 წელს ჩოხატაურის სატყეო უბანში ჩატარებული ტყის ინვენტარიზაციის შედეგად მიღებულ მონაცემებს. მონაცემების შედარება მოხდა ძირითადად 29 წლის წინათ ჩატარებულ ტყის ინვენტარიზაციის მასალებთან და 2003 წელს სატყეო სააგენტოს მიერ გადაანგარიშებულ მონაცემებთან.

ცხრილი. 2 ჩოხატაურის სატყეო უბნის შეფასება ტყის მდგრადი მართვის ინდიკატორების და კრიტერიუმების მიხედვით

#	ინდ #	ინდიკატორის დასახელება	მიზნები
კრიტერიუმი 1 - C1 - ტყის რესურსების მოვლა და შესაბამისი ხელშეწყობა და მათი წვლილი ნახშირბადის გლობალურ ციკლში			
1	1.1	ტყე და სხვა ტყის მიწები	ტყის და სატყეო მიწების საერთო ფართობი შემცირებულია 9%-ით, კერძოდ 2003 წლის მონაცემებით ეს იყო 57244 ჰა და, რაც შემცირდა 5922 ჰა-თი. ზოგადად ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტში ტყეებს მთლიანი ტერიტორიის 60,7% უკავია.
2	1.2	ზეზემდგომი მოცულობა	დაკლებულია 8%-ით 2003 წლის საერთო მარაგთან შედარებით
3	1.3	ხნოვანებითი სტრუქტურა/ან დიამეტრების გავრცელება	ტყეები გაახალგაზრდავდა 26 წლით. შემცირდა მწიფე და მწიფეზე უხნესი კორომების საერთო ფართობი 9009 ჰა-თი, შესაბამისად შემცირდა დიდი დიამეტრის ხეთა რაოდენობა. შესამჩნევია ხნოვანების კლასების არათანაბარი განაწილება: ახალგაზრდა ტყეები - 8% შუახნოვანი - 50% მომწიფარი - 16% მიფე და მწიფეზე უხნესი - 26%.
4	1.4	ნახშირბადის მარაგი	შემცირებულია 407,2 ათასი ტონით
კრიტერიუმი 2 - C2 - ტყეების სიჯანსაღე და სიცოცხლისუნარიანობა			
5	2.1	ატმოსფერული დამაბინძურებლების შთანთქმა	ნახშირორჟანგის შთანთქმა ატმოსფეროდან შემცირებულია 1493 ათასი ტონით

6	2.2	წიდაგის მდგომარეობა	წიდაგური მრავალფეროვნება და მათი მდგომარეობა საკვლევ ტერიტორიაზე ძირითადად შენარჩუნებულია
7	2.3	დეფოლიაცია	- ¹
8	2.4	ტყეზე ზიანი	2017 ჰა წაბლის კორომები მასიურად დაავადებულია ქერქის კიბოთი
კრიტერიუმი 3 - C3 - ტყეების პროდუქტიული ფუნქციების ხელშეწყობა და გაუმჯობესება			
9	3.1	შემატება და ჭრა	საშუალო შემატება საკვლევ ტერიტორიაზე შემცირებულია 19 ათასი მ3-ით
10	3.2	მრგვალი ხე-ტყე	მრგვალი სამასალე ხე-ტყე ძირითადად მოიპოვება სალიცენზიო ფართობზე 7 ათასი მ3 ოდენობით, საშუალო მერქანზე მოთხოვნა დაახლოებით 34 ათასი მ3-ია
11	3.3	არამერქნითი პროდუქტები	-
12	3.4	სხვა სერვისები	-
13	3.5	ტყეები მართვის გეგმის ქვეშ	მოცემულ ტერიტორიაზე მართვის გეგმა ბოლოს მომზადდა 1988 წელს. მას შემდეგ მართვის გეგმის განახლება არ მომხდარა
კრიტერიუმი 4 - C4 - ბიომრავალფეროვნების დაცვა, კონსერვაცია და ხელშეწყობა			
14	4.1	სახეობრივი შემადგენლობა	ძირითადად შენარჩუნებულია, თუმცა ზოგიერთი ადგილობრივი სახეობა (ბალამწარა, პანტა, თუთა) გაქრა ტყის შემადგენლობიდან
15	4.2	განახლება	ტყის შემქმნელი ძირითადი მერქნიანი სახეობების ბუნებრივი განახლება არადაამაკმაყოფილებელია
16	4.3	ინტროდუცირებული სახეობები	არსებულ სახეობრივ შემადგენლობაში იმატა ინვაზიური სახეობების რაოდენობამ, კერძოდ მოიმატა აილანტუსის (ხემყრაღას) და ტუნგოს ხის ფართობებმა
17	4.4	ხმელი ხეები	ხმელი ხეების რაოდენობა საკვლევ ტერიტორიაზემეტია, ვიდრე ეს მოითხოვება საერთაშორისო სტანდარტებით (4-5 მ3 ჰა-ზე)

¹რიგი ინდიკატორების შეფასება ვერ მოხერხდა შესაბამისი ინფორმაციის უქონლობის გამო

18	4.5	გენეტიკური რესურსები	-
19	4.6	ლანდშაფტების მრავალფეროვნება	-
20	4.7	საფრთხის ქვეშ მყოფი ტყის სახეობები	წაბლი (<i>Castanea sativa</i>) და ბალამწარა (<i>Cerasus avium</i>). ორივე არის წითელი ნუსხის სახეობა. შემცირებულია ძირითადი ტყის შემქნელი სახეობების (ნაძვი, სოჭი, წიფელი) ფართობები
21	4.8	დაცული ტყეები	დაცული კატეგორიის ტყეები საკვლევ ტერიტორიაზე არ არის
კრიტერიუმი 5 - C5 - ტყის დაცვითი ფუნქციების მოვლა და ხელშეწყობა			
22	5.1	დაცვითი ტყეები - ნიადაგდაცვითი, წყალდაცვითი და სხვ.	საკვლევ ტერიტორიის 80%-ზე მეტი მიეკუთვნება დაცვით ტყეებს
23	5.2	დაცვითი ტყეები - ინფრასტრუქტურული ობიექტების და სხვა მართული ბუნებრივი რესურსების	იგივე, რაც 5.1
კრიტერიუმი 6 - C6 - სხვა სოციალურ-ეკონომიკური ფუნქციების ხელშეწყობა			
24	6.1	სატყეო გაერთიანებები	ტყეები მთლიანად სახელმწიფო საკუთრებაა, მხოლოდ ნაწილია (დაახლოებით 8 ათასი ჰა) გადაცემული 20-წლიან სარგებლობაში
25	6.2	წვლილი მშპ-ში	-
26	6.3	წმინდა შემოსავალი	-
27	6.4	მომსახურებაში გაწეული დანახარჯები	-
28	6.5	დასაქმება სატყეო სექტორში	ჩოხატაურის სატყეო უბანში მუშაობს 20 თანამშრომელი (ერთი უბნის უფროსი და 19 ტყისმცველი). სექტორში არაპირდაპირ დასაქმებულთა რაოდენობა სპეციალურ კვლევას საჭიროებს
29	6.6	დასაქმებულთა შრომის უსაფრთხოება და ჯანდაცვა	-

30	6.7	მერქნის მოხმარება	-
31	6.8	მერქნით ვაჭრობა	-
32	6.9	მერქნის ენერგეტიკული მოხმარება	მერქნის წილი მუნიციპალიტეტის ენერგეტიკულ ბალანსში დაანგარიშებული არ არის. ამ შემთხვევაში შეიძლება დავეყრდნოთ მსოფლიო ბანკის 2017 წლის გამოკვლევის შედეგებს, რის მიხედვითაც მსგავს მუნიციპალიტეტებში მერქნის წილი მთლიან ენერგეტიკულ ბალანსში (გათბობა და საყოფაცხოვრებო მიზნების დაკმაყოფილება) 70-80% აღწევს
33	5.10	რეკრეაციული მიზნებისათვის ხელმისაწვდომობა	საკვლევე ტერიტორიის გარკვეული უბნები (ბახმარო, ნაბეღლავი, სანისლია) ინტენსიურად გამოიყენება რეკრეაციული და ტურისტული მიზნებისათვის
34	6.11	კულტურული და სულიერი ფასეულობები	საკვლევ ტერიტორიაზე არსებული კულტურული და სულიერი ფასეულობები ყოველწლიურად წარმოადგენს მოსახლეობის სხვადასხვა ჯგუფების და ტურისტების დაინტერესების სფეროს

ძირითადი კრიტიკული საკითხები

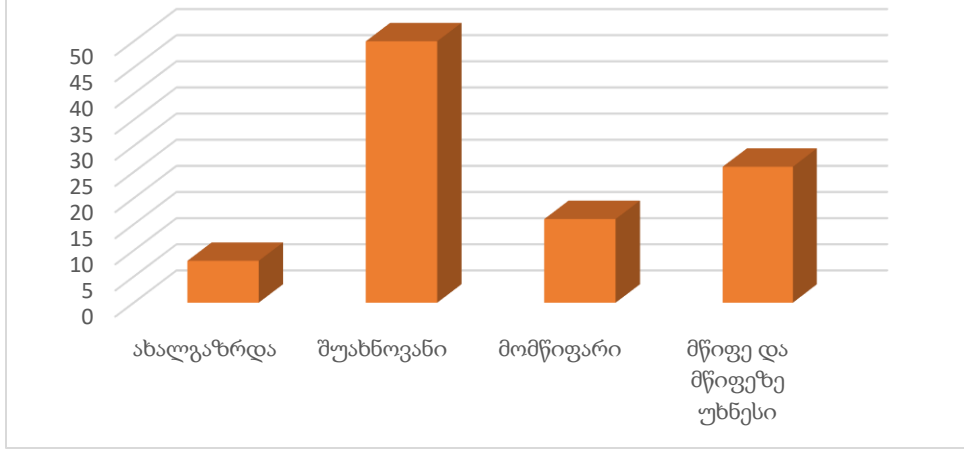
ინდიკატორი 1.1 - ტყე და სხვა მიწები.

ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის ტყეების საერთო ფართობი ქვეყნის ტყის საერთო ფართობის დაახლოებით 2% შეადგენს. ეს ფართობი წლების განმავლობაში უპირატესად სტაბილურია, მცირე გამონაკლისების გარდა, რაც გამოწვეული ძირითადად ტყის ფონდის კონტურების დაზუსტებით.

ინდიკატორი 1.3 - ხნოვანებითი სტრუქტურა/ან დიამეტრების გავრცელება.

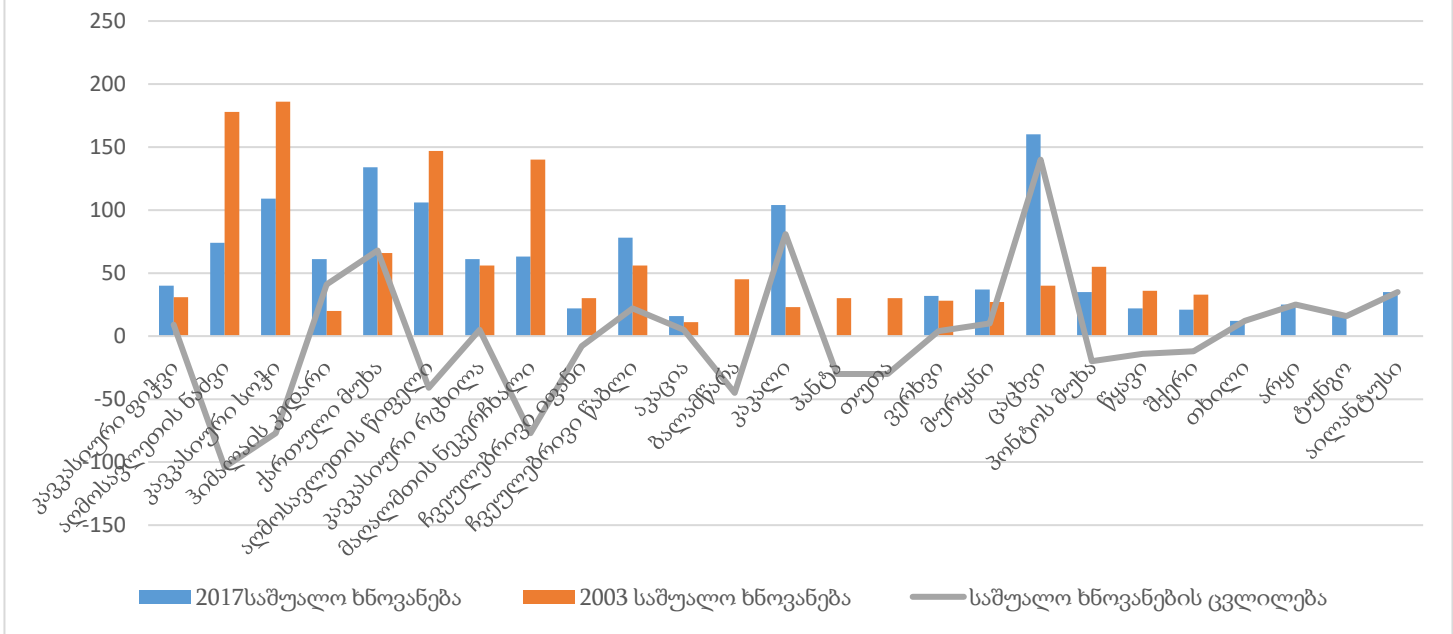
ქვემოთ მოცემულ დიაგრამა 1-ზე სჩანს ჩოხატაურის ტყეებში იმდენად არათანაბარია ხნოვანებითი ჯგუფების განაწილება, რომ გრძელვადიანი დაგეგმვის კონტექსტში (50 წელი და მეტი) ძნელი იქნება არა მარტო უწყვეტი ტყითსარგებლობის, არამედ ძირითადი დაცვითი ფუნქციების სტაბილური განხორციელების უზრუნველყოფა.

დიაგრამა 1. საკვლევ ტერიტორიის ტყეების განაწილება ხნოვანებითი სტრუქტურის მიხედვით, %

ამ მდგომარეობას ადასტურებს ხნოვანებითი სტრუქტურის ანალიზის მონაცემები საკვლევ ტერიტორიაზე გავრცელებული ძირითადი მერქნიანი სახეობების მიხედვით (იხ. დიაგრამა 2):

დიაგრამა 2. სახეობების საშუალო ხნოვანების ცვლილების შედარება 2003 და 2017 წლებს შორის

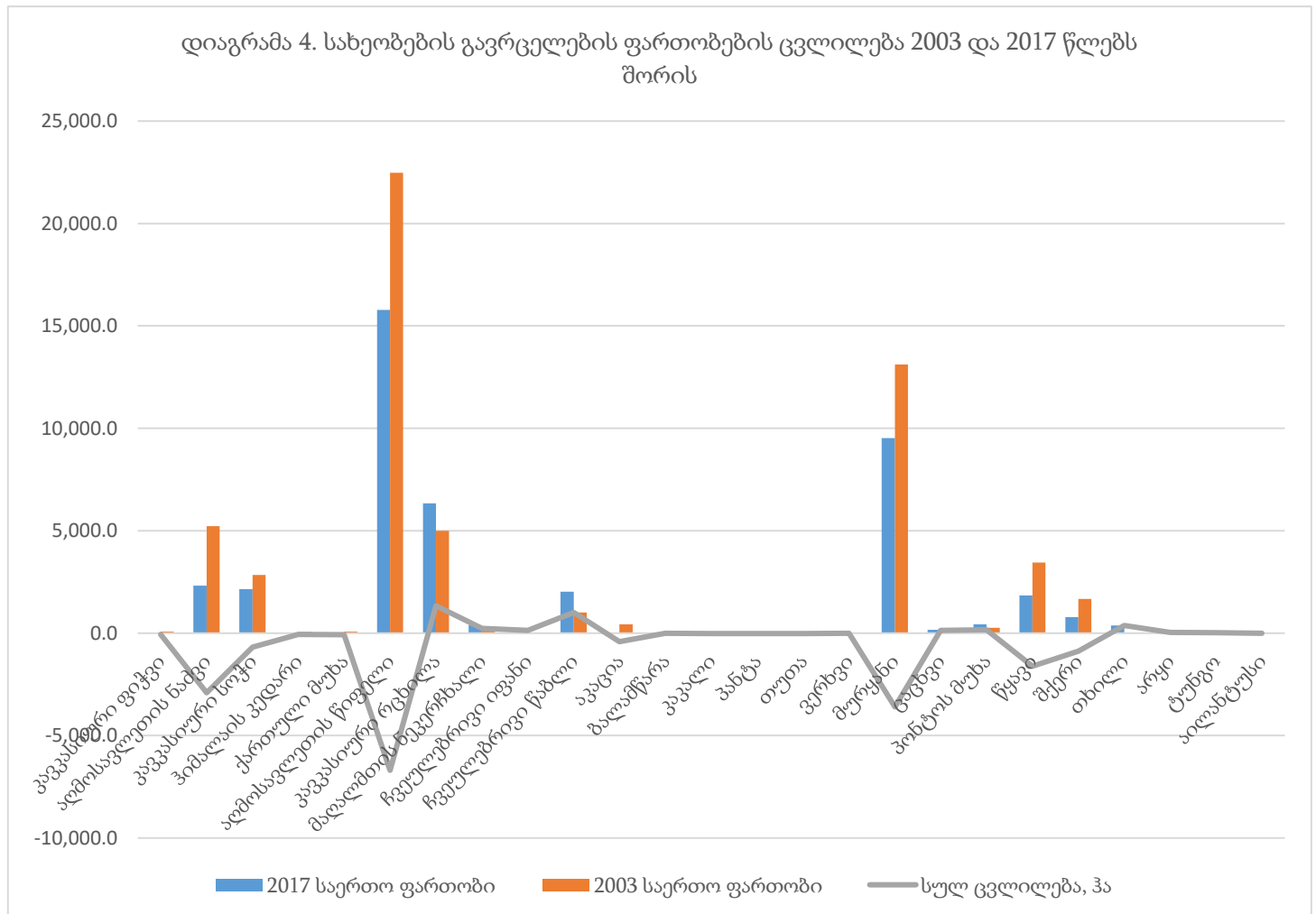

თითქმის ყველა ძირითადი სახეობის საშუალო ხნოვანება 1988/2003 წელთან შედარებით მნიშვნელოვნად შემცირებულია. ზემოთ აღნიშნულის დადასტურებაა აგრეთვე საკვლევ

1988/2003 წელთან შედარებით გაცილებით ნაკლებია, რაც ნათლად ქვემოთ მოცემულ დიაგრამაზე ჩანს:

ინდიკატორი 2.1 - ატმოსფერული დამაბინძურებლების შთანთქმა.

ნახშიროჟანგის (CO₂) შთანთქმა შემცირდა 1494 ათასი ტონით ანუ 51.5 ათასი ტონით წელიწადში მთლიან ფართობზე, ჰექტარზე საშუალოდ 0.93 ტონით ბოლო 29 წლის განმავლობაში.

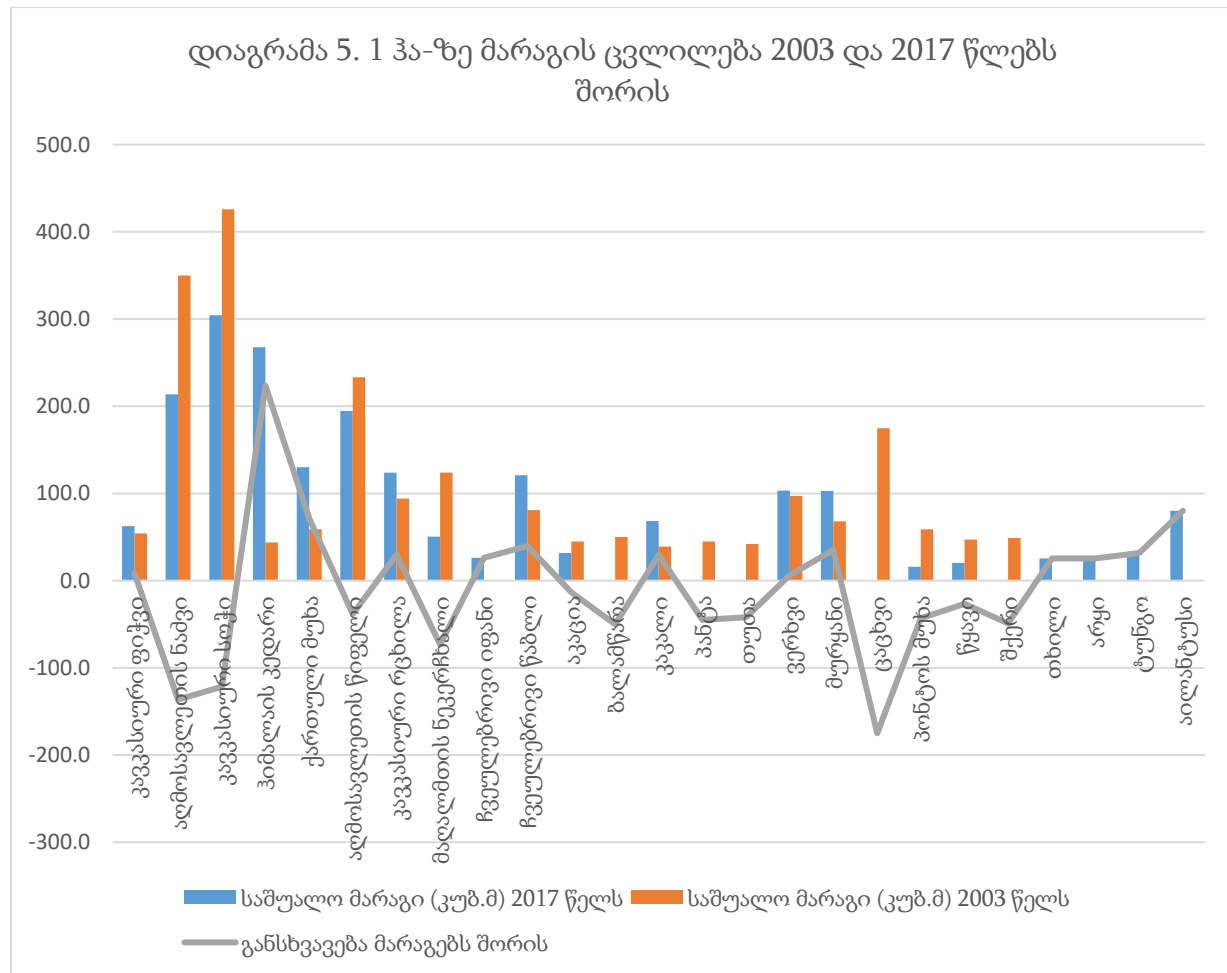
ინდიკატორი 2.4 - ტყეზე ზიანი.

ტყეების პათოლოგიური მდგომარეობის კუთხით საყურადღებოა წაბლის კორომები, რომლებიც დაახლოებით 2000 ჰექტარზეა გავრცელებული, სადაც მიმდინარეობს მათი

მასიური ხმოზა გამოწვეული წაზლის კიბოთი (*Cryphonectria parasitica*). აღსანიშნავია, რომ ეს სახეობა საქართველოს წითელ ნუსხაშია.

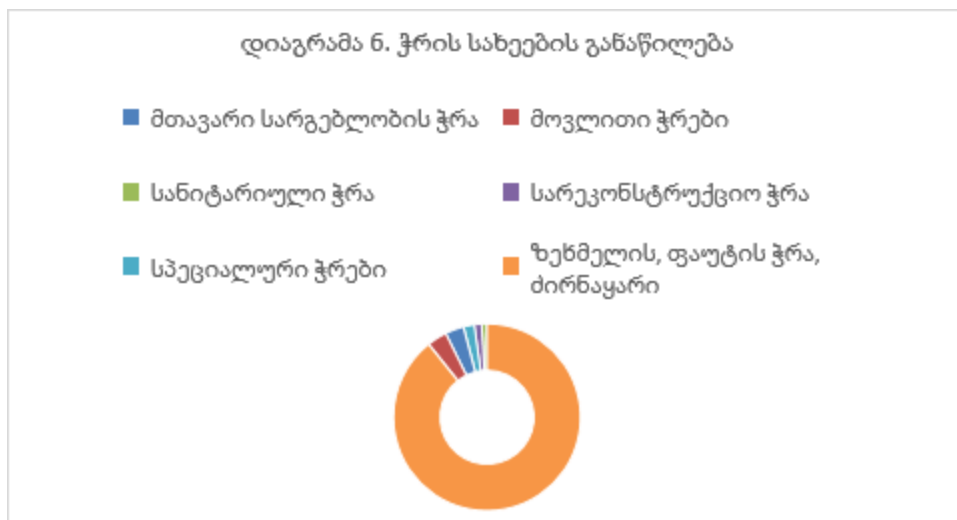
ინდიკატორი 3.1 - შემატება და ჭრა.

ტყის ინვენტარიზაციის შედეგად მიღებული მონაცემებიდან სჩანს, რომ ჩოხატაურის სატყეო უბნის კორომების საერთო საშუალო შემატება 87,0 ათას კმ შეადგენს, რაც 19 ათასი კმ.მ-ით ნაკლებია 1988 წელთან შედარებით. მარაგების ცვლილების დინამიკა სარევიზიო პერიოდში მოცემულია დიაგრამა 5-ში.

ყოველწლიურად რეკომენდირებული ჭრები დაგეგმილია 4156,9 ჰექტარზე, რაც საკვლევი ტერიტორიის 10%-მდეა, ხოლო საერთო მოსაჭრელი მარაგი არის 77,21 ათასი კმ, სადაც ლიკვიდურმა მარაგმა 45,98 ათასი კმ, ე.ი საერთო საშუალო შემატებაზე 86,7 ათასი კმ -ით ნაკლები შეადგინა. აღსანიშნავია, რომ დაგეგმილი ჭრები ძირითადად მიმართულია ტყეების

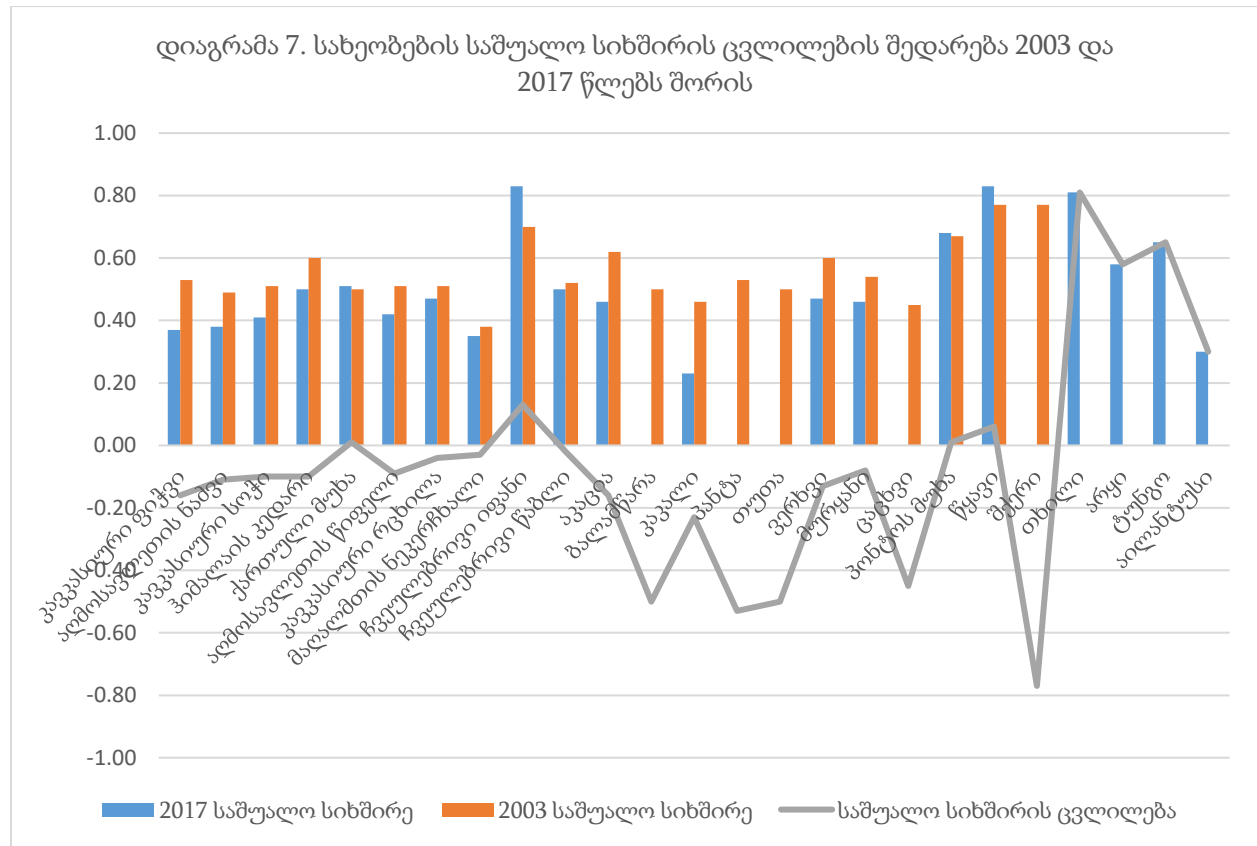
სანიტარიული მდგომარეობის გასაუმჯობესებლად, რასაც ადასტურებს ის ფაქტი, რომ მოსაჭრელი 45,98 ათასი კმ-დან 41,28 ათასი კმ (91%-ზე მეტი) ზენმელი, ფაუტი და ძირნაყარი ხე-ტყიდან მისაღები მერქანია, რომლის გამოყენება სამრეწველო დანიშნულებით ნაკლებად შესაძლებელია. სამასალე დანიშნულების მერქნის მოპოვება ყოველწლიურად დაგეგმილია (მთავარი სარგებლობის და მოვლითი ჭრებით) მხოლოდ 3760 კმ ოდენობით, საიდანაც ლიკვიდური რაოდენობა 3190 კმ-ია. აღნიშნული თვალნათლივ ჩანს ქვემოთ მოცემულ დიაგრამაზე:

ინდიკატორები 4.1 - სახეობრივი შემადგენლობა, 4.2 - განახლება, 4.3 - ინტროდუცირებული სახეობები, 4.4 - ხმელი ხეები და 4.7 - საფრთხის ქვეშ მყოფი ტყის სახეობები

ტყეების უმეტესი ნაწილი წარმოდგენილია დაბალი სიხშირის კორომებით, დაბრეცილი, თავდორი, გადაბედილი, ფაუტი ხეებით. საკმაოდ დიდი ნაწილი ტყეებისა მეორადი წარმოშობისაა. ადგილი აქვს ადგილობრივი სახეობების ინვაზიური სახეობებით ჩანაცვლების პროცესს, რისი დასტურიცაა ტყის შემადგენლობაში ისეთი ინტროდუცენტების გაჩენა, როგორცაა აილანტუსი და ტუნგო, ტყის შემქნელი ძირითადი სახეობების (ნაძვი, სოჭი, წიფელი) ფართობების თანდათანობით შემცირების ფონზე. კრიტიკულ ნიშნულზე დაბლაა ჩამოსული კორომების სიხშირის მაჩვენებელი, რაც განაპირობებს კორომების დეგრადირების მაღალხარისხს და შედეგად იწვევს ტყეების ადგილზე ბუჩქნარების გაჩენას (იხ. დიაგრამა 4-ზე შექერისა და წყავის ფართობების დინამიკა). ქვემოთ სურათზე ნაჩვენებია საშუალო

სიხშირის ცვლილება 1988/2003 და 2017 წლებს შორის, საიდანაც ჩანს, რომ ნაძვის, სოჭისა და წიფლის კორომების საშუალო სიხშირე 0,4 ან უფრო დაბალია. განსაკუთრებული საფრთხის წინაშეა წაბლის კორომები. საკვლევ ტერიტორიაზე წაბლით გაბატონებული კორომების საერთო ფართობი 2017 ჰა-ს შეადგენს, რაც მთელი ტყეების ფართობის 5%-ია. წაბლის მერქანზე მაღალმა მოთხოვნამ ხანგრძლივი პერიოდის განმავლობაში განაპირობა წაბლის ხეების მიზანმიმართული ჭრა. გარდა აღნიშნულისა წაბლის ხეების ინტენსიური ხმობა მთელ ტერიტორიაზე, რომელიც დაკავშირებულია წაბლის ქერქის კიბოსთან, ხოლო ზოგიერთი სახეობა, ბალამწარა - წითელი ნუსხის სახეობა, თუთა და პანტა საერთოდ გაქრა ტყის შემადგენლობიდან (დიაგრამა 2).

ხმელი ხეების რაოდენობა ტყეში იმდენად მაღალია, რომ შემდგომი 10 წლის განმავლობაში ხე-ტყის დამზადების 91% სწორედ ზეზემდგომი ფაუტი, ზეხმელი ხეების ჭრაზე და ძირნაყარი ხე-ტყის გამოტანაზეა ორიენტირებული. ტყეში მსგავსი სიტუაციის არსებობა ნათლად მიუთითებს ქვეყანაში ხე-ტყით სარგებლობის არარაციონალური და არაეკოლოგიური პრაქტიკის არსებობას.

ინდიკატორი 6.5 - დასაქმება სატყეო სექტორში

ტყის მართვის ადგილობრივ სამსახურში ჩოხატაურის სატყეო უბანზე უშუალოდ პასუხისმგებელ თანამშრომელთა რიცხვი 7 ადამიანია, საიდანაც 6 მეტყევე სპეციალისტია და ერთი უბნის უფროსი. აღნიშნული რაოდენობა მნიშვნელოვნად ნაკლებია ზოგადად საერთაშორისო დონეზე აღიარებულ პრაქტიკასთან, რომლის მიხედვითაც ყოველ 5000 ჰექტარზე ერთი მეტყევე სპეციალისტი და რამოდენიმე ტექნიკოსი უნდა იყოს. აღსანიშნავია, რომ 2006 წლამდე ჩოხატაურის სატყეო მეურნეობა, როგორც ცალკე ტყის მმართველი სტრუქტურა სატყეო დეპარტამენტის შემადგენლობაში 60-მდე მუდმივ თანამშრომელს ითვლიდა.

რაც შეეხება კერძო სექტორს, რომლის საქმიანობაც დაკავშირებულია ტყესა და ტყის რესურსებთან, აქ პირველ რიგში შესაფასებელია რაიონში არსებული ხე-ტყის გადამამუშავებელ საწარმოებში დასაქმებულ ადამიანთა რაოდენობა. ამჟამად ჩოხატაურში 10 მოქმედი სახერხია, სადაც 2017 წელს მთლიანობაში გადამამუშავდა 3277 კუბურ მეტრამდე ხე-ტყე. თითოეულ სახერხზე სავარაუდოდ 2-3 ადამიანი იქნება დასაქმებული, შესაბამისად ამ მიმართულებით მთლიანობაში 50-60 ადამიანი იქნება დასაქმებული.

სტრატეგიული ხედვა ჩოხატაურის ტყეების მდგრადი მართვის მიზნით

ტყეების ეკოლოგიური მდგრადობის, მ.შ. კლიმატის ცვლილებისადმი გაუმჯობესება

- ▶ ნახშირბადის შთანთქმის პოტენციალის გაზრდა, უპირატესად კლიმატის ცვლილებისადმი მედეგი ტყეების აღდგენის და გაშენების საშუალებით
- ▶ ნახშირბადის მარაგების კონსერვაცია ტყის მდგრადი მართვის გზით, მ.შ. ტყის ხანძრების და მავნებელ-დაავადებების ეფექტური კონტროლის მექანიზმების შემუშავების და განხორციელების გზით
- ▶ კლიმატის ცვლილებისადმი მისადაგებული მიწის მართვის დაგეგმვა და მართვა

ბიომრავალფეროვნების კონსერვაცია და მართვის ხელშეწყობა

- ▶ გაქრობის საფრთხის ქვეშ მყოფი სახეობების კონსერვაციის (in-situ, ex-situ) ხელშეწყობა
- ▶ ინვაზიური სახეობების გავრცელების კონტროლი
- ▶ მოწყვლადი სახეობების და ჰაბიტატების დადგენა და მართვის/კონსერვაციის ხელშეწყობა

ტყეების ეკონომიკური პოტენციალის გაზრდა

- ▶ მრავალმიზნობრივი ტყითსარგებლობის განვითარება, მ.შ. დაცული ტერიტორიის შექმნის გზით
- ▶ ხე-ტყის დამზადების არსებული პოტენციალის სრულად გამოყენების ხელშეწყობა
- ▶ ჩოხატაურის სატყეო უბანში პირველი დაცული ტერიტორიის შექმნა (პონტოს მუხა)

ტყეების როლი სოციალური გარემოს გაუმჯობესებაში

- ▶ მრავალმიზნობრივი ტყითსარგებლობის განვითარებით ადგილობრივი მოსახლეობისათვის ალტერნატიული დასაქმების და შემოსავლების მიღების ხელშეწყობა
- ▶ სათბობი შეშის მოპოვების და გამოყენების მდგრადი პრაქტიკის დანერგვა